

Затверджено:
Рішенням педагогічної ради
ВСП «Горохівський фаховий коледж ЛНУП»
ЛНУП»
Протокол №2 від 12.05.2022 р.

Введено в дію
наказом в.о. директора ВСП
«Горохівський фаховий коледж
ЛНУП»
№29-3 від 12.05.2022 р.

АНТИБУЛІНГОВА ПРОГРАМА
Відокремленого структурного підрозділу
«Горохівський фаховий коледж
Львівського національного університету
природокористування»

I. ВСТУП

Антибулінгова програма у ВСП «Горохівський фаховий коледж ЛНУП» (далі – Коледж) розроблена з метою ознайомлення учасників освітнього процесу з причинами виникнення булінгу, впливом цього явища на окрему особистість і колектив здобувачів освіти в цілому, опрацювання практичних методів виявлення постраждалих та булерів, методів роботи з ними та профілактики даного явища.

Програма складається з теоретичного матеріалу і практичної складової – виявлення жертв булінгу або булерів, побудові стратегічних рішень та конкретних методів впливу на учасників булінгу, організації системної роботи в колективі здобувачів освіти (далі – ЗО)

Завдання:

- ✓ профілактика булінгу в освітньому середовищі;
- ✓ попередження і подолання наслідків булінгу серед ЗО;
- ✓ навчитися визначати групи ризику (жертв та булерів);
- ✓ ознайомитися з принципами організації системного протистояння булінгу у молодіжному колективі;
- ✓ набути умінь асертивної поведінки.

Очікуванні результати: запобігання виникненню булінгу в освітньому середовищі.

Теоретичні засади

Проблема насильства в освітньому середовищі є, на жаль, досить розповсюдженою. Дуже важливо, щоб студенти, їх батьки та викладачі були проінформовані про це негативне явище: як його виявити та, головне, як його уникнути.

Образливі прізвиська, глузування, піддражнювання, стусани з боку одного або групи ЗО щодо однокласника або однокласниці є ознаками нездорових стосунків, які можуть привести до цькування – регулярного, повторюваного день у день знущання.

Булінг (від англ. bully – хуліган, задирака, грубіян, «to bully» – задиратися, знущатися) – тривалий процес свідомого жорстокого ставлення, агресивної поведінки з метою заподіяти шкоду, викликати страх, тривогу або ж створити негативне середовище для людини.

Тому, згідно Закону України «Про освіту», Конвенції ООН про права дитини, Закону України «Про охорону дитинства», Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування)» активізовано роботу щодо профілактики булінгу в освітньому середовищі.

II. НОРМАТИВНА БАЗА

Питання запобігання та виявлення випадків жорстокого поводження з дітьми регулюється Законом України «Про охорону дитинства», де статтею 10 визначено, що кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності.

Закон України «Про освіту», зокрема стаття 53, визначає право здобувачів освіти на захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 р. за № 111/34394, затверджено Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядок застосування заходів виховного впливу.

Згідно із Законом України від 15.07.2021 № 1658-IX визначено зміст поняття безпечне освітнє середовище, як сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору.

III. АЛГОРИТМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Реалізація програми розпочинається з набуття знань про учасників, етапи та наслідки булінгу.

Форми та види булінгу:

- ✓ Словесні образи, глузування, обзивання, погрози;
- ✓ Образливі жести або дії;
- ✓ Залякування за допомогою слів, загрозливих інтонацій, щоб змусити жертву щось зробити чи не зробити;
- ✓ Ігнорування, відмова від спілкування, виключення з гри, бойкот;
- ✓ Вимагання грошей, їжі, речей, умисного пошкодження особистого майна жертви;
- ✓ Фізичне насилля (удари, щипки, штовхання, підніжки, викручування рук, будь-які інші дії, які заподіюють біль і навіть тілесні ушкодження);
- ✓ Приниження за допомогою мобільних телефонів та Інтернету (смс-повідомлення, електронні листи, образливі репліки і коментарі в

чатах і т.д.), розпускання чуток і пліток;

Види булінгу можна об'єднати в групи словесного (вербального), фізичного, соціального (емоційного) та електронного (кібербулінг) знущання, які часто поєднуються для більш сильного впливу.

Сьогодні набирає обертів кібербулінг. Це приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету. Здобувачі освіти реєструються в соціальних мережах, створюють сайти, де можуть вільно спілкуватися, ображаючи інших, поширювати плітки, особисті фотографії тощо.

Як відрізнити звичайний конфлікт від булінгу? Варто пам'ятати, що не кожен конфлікт є булінгом. Цькування - це тривалі, повторювані дії, а одинична сутичка між учасниками таким не може вважатися. Наприклад, якщо друзі посварилися та побилися чи разом весело штовхалися, але один із них впав і вдарився - це не вважається булінгом. Проте, якщо однолітки на чолі з булером регулярно насміхалися, принижували або ховали та кидали речі ЗО, штовхали, не вперше нецензурно обзивали та били, викладали в соцмережі непристойні чи відфотошоплені знімки ЗО - потрібно негайно діяти.

Як розпізнати ЗО, який став жертвою булінгу?

Він навряд чи розповість вам про те, що його булять. Важливо уважно придивіться до поведінки та можливих зовнішніх ознак булінгу:

- ✓ образливі або принизливі відео у соціальних мережах (кібербулінг)
- ✓ поламани особисті речі
- ✓ брудний або розірваний одяг
- ✓ розірвані зошити та підручники
- ✓ жувальна гумка у волоссі-забруднений крейдою одяг-інші ознаки фізичних знущань.

Якщо ви стали свідком булінгу

- ✓ Втрутитися і припинити цькування - булінг не слід ігнорувати.
- ✓ Зайняти нейтральну позицію в суперечці - обидві сторони конфлікту потребують допомоги.
- ✓ Пояснити, які саме дії вважаєте булінгом і чому їх варто припинити.
- ✓ Уникати в спілкуванні слів «жертва» та «агресор», аби запобігти тавруванню і розподілу ролей.
- ✓ Повідомити керівництво Коледжу про ситуацію, що склалася, і вимагати вжити заходів щодо припинення цькування.

Ситуації з фізичним насильством потребують негайного втручання.

Роль педагогічних працівників у запобіганні та протидії булінгу

Директор Коледжу зобов'язаний створити у закладі освіти безпечне освітнє середовище, вільне від насильства та булінгу. Крім того, директор:

- ✓ розробляє, затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти;

- ✓ розглядає заяви про випадки булінгу (цькування) та видає рішення про проведення розслідування;
- ✓ вживає відповідних заходів реагування;
- ✓ забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг ЗО, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування);
- ✓ повідомляє органам Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти.

Педагогічні працівники зобов'язані негайно повідомляти керівників закладів освіти про виявлені факти булінгу (цькування) серед студентської молоді.

Наслідки булінгу

Жертви булінгу переживають важкі емоції - почуття приниження та сором, страх, розпач і злість. Булінг вкрай негативно впливає на соціалізацію жертви, спричиняючи:

- ✓ неадекватне сприйняття себе - занижену самооцінку, комплекс неповноцінності, беззахисність;
- ✓ негативне сприйняття однолітків - відсторонення від спілкування, самотність, часті прогули в школі;
- ✓ неадекватне сприйняття реальності - підвищену тривожність, різноманітні фобії, неврози;
- ✓ девіантну поведінку - схильність до правопорушень, суїцидальні наміри, формування алкогольної, тютюнової чи наркотичної залежності.

Відповідальність, яка чекає на булера:

Булінг, тобто моральне або фізичне насильство, агресія у будь-якій формі, або будь-які інші дії, вчинені з метою викликати страх, тривогу, підпорядкувати особу своїм інтересам, що мають ознаки свідомого жорстокого ставлення, тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення або вчинені відносно неповнолітнього, або вчинені з особливою жорстокістю тягнуть за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення малолітніми, або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, правопорушення, відповідальність за яке передбачено цією статтею, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від двадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Приховування випадків булінгу педагогічним працівником або директором Коледжу тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

IV. ПРОЦЕДУРА РЕАГУВАННЯ НА ЗАФІКСОВАНІ ПРОЯВИ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ПОВЕДІНКИ ЩОДО ЗО У КОЛЕДЖІ:

Здобувач освіти, який став свідком булінгу або акту насильницької поведінки **повинен**:

- ✓ миттєво звернутися до будь-якого дорослого, який перебуває поблизу, з проханням допомогти зупинити ситуацію;
- ✓ невідкладно повідомити куратора своєї групи про випадок, що стався, якщо інцидент зафіксований серед одногрупників.

Працівник коледжу (викладач, куратор та ін.), який став свідком булінгу або акту насильницької поведінки, **повинен**:

- ✓ миттєво зупинити неприйнятні дії;
- ✓ дізнатися імена та прізвища учасників події. Невідкладно повідомити куратора групи про зафіксований акт насилля, надати детальну інформацію про обставини ситуації;
- ✓ вжити невідкладних дисциплінарних превентивних заходів: нагадати правила внутрішнього розпорядку та наслідки їх порушення.

Куратор групи, який дізнався про випадок булінгу зі своїм студентом, **повинен**:

- ✓ заспокоїти, розрадити, нормалізувати поведінку всіх учасників акту насильницької поведінки;
- ✓ визначити, чи цей випадок підпадає під визначення «булінг». Якщо цей акт насильницької поведінки не класифікується як булінг, провести розмову з учасниками події щодо її причин та запобігання такого в майбутньому;
- ✓ повідомити батьків суб'єкта і об'єкта булінгу про ситуацію під час особистої зустрічі.

Працівник коледжу, який зазнав булінгу від здобувача освіти, **повинен**:

- ✓ назвати неприйнятною поведінку булера і нагадати про недопустимість проявів булінгу в коледжі
- ✓ повідомити куратора ЗО про випадок булінгу.
- ✓ підтвердити письмово випадок булінгу відповідною заявою.
- ✓ повідомити директора коледжу про цей випадок.

Відповідальна особа (як правило, це заступник з виховної роботи)

1. Наказом директора Коледжу з числа педагогічних працівників призначається відповідальна особа за реалізацію Антибулінгової програми Коледжу.
2. До функцій відповідальної особи відноситься прийом та реєстрація заяв про випадки булінгу серед здобувачів освіти та працівників Коледжу.
3. Інформація про відповідальну особу та її контактний телефон розміщується на офіційному сайті Коледжу.

Подання заяви про випадки булінгу (цькування)

1. Здобувачі освіти, працівники та педагогічні працівники, батьки та інші учасники освітнього процесу, яким стало відомо про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого стали, або підозрюють його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб **зобов'язані** повідомляти директору коледжу.

2. Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу (цькування) здійснюється відповідно до поданих заявниками заяв про випадки булінгу (цькування).

3. Прийом та реєстрацію поданих заяв здійснює відповідальна особа, а в разі її відсутності – особисто директор Коледжу або його заступник.

4. Заяви реєструються в окремому журналі реєстрації заяв про випадки булінгу (цькування).

5. Форма та примірний зміст заяви оприлюднюється на офіційному веб-сайті Коледжу.

6. Датою подання заяв є дата їх прийняття.

7. Розгляд заяв здійснює директор Коледжу з дотриманням конфіденційності.

Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування)

1. Для прийняття рішення за результатами розслідування директор коледжу створює наказом комісію з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі – Комісія) та скликає засідання.

2. До складу Комісії можуть входити педагогічні працівники (у тому числі соціальний педагог), батьки постраждалого та булера, директор коледжу та інші зацікавлені особи.

3. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними актами.

4. Якщо Комісія визначила, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор коледжу освіти зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей.

5. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (цькування), а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що директор коледжу має повідомити постраждалого.

6. Рішення Комісії приймаються більшістю її членів та реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.

V. ЗАХОДИ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ

Чергові викладачі та студенти здійснюють регулярний нагляд (моніторинг) у коридорах і зонах спільного користування (спортивних залах, актовій залі, їдальні).

У плани роботи заступника директора з виховної роботи, соціального педагога та кураторів груп включено профілактичні тренінги для запобігання конфліктів та булінгу.

Соціальний педагог веде регулярну корекційну роботу впродовж навчального періоду з окремими групами, окремими ЗО щодо дотримання ними толерантності, уникнення проявів насильницької поведінки.

Соціальний педагог, відповідно до затвердженого плану роботи, досліджує психологічний клімат у групі. Отриману інформацію використовує для формування та корегування своєї роботи з групою.

Коледж проводить просвітницьку роботу з батьками щодо уникнення та розпізнавання насильницької поведінки до дитини/дитиною, допомогти дитині в разі проявів булінгу.

На засіданні кураторів груп соціальний педагог і заступник директора з виховної роботи проводять роз'яснювальну роботу щодо антибулінгової політики Коледжу і надають чіткі інструкції щодо протидії, реагування та профілактики насильницької поведінки у коледжі.

Соціальний педагог проводить інформаційні виховні години в рамках Всесвітньої акції «16 днів проти насильства» за участю зовнішніх спеціалістів з метою профілактики булінгу в молодіжному середовищі.

На сайті Коледжу розміщено Антибулінгову програму закладу.

